

het deurstuk en het schoorsteenstuk Utrechtse afbeeldingen. De rest is gebaseerd op fantasie-Rijnland-schappen. Uit die zelfde tijd dateren ook zijn andere schilderijen met als onderwerp vooral de Oudegracht waar hij zelf en zijn familie bij de Gaardbrug woonden. Paul van Liender die in ± 1760, na een opleiding in de handel te Amsterdam, naar Haarlem vertrok als houtkoper en pas in de negentiger jaren naar Utrecht terugkeerde, heeft veel samengewerkt met zijn vriend Jan de Beyer. Hij was namelijk ook graficus in welke hoedanigheid hij meewerkte aan topografische atlassen van Fouquet (Amsterdam) en A. van Bommel (Amersfoort).

Pauls grote liefde was het tekenen van bomen, wat hij uitleefde in bosgezichten. Hiervan heeft hij er een zeer groot aantal gemaakt. Ook reisde hij samen met De Beyer naar Duitsland, o.a. voor het maken van *Het*

verheerlijkt Kleefsland, waarvan hij het grafische werk voor zijn rekening nam.

Dankzij kunstverzamelaars en uitgevers hebben deze topografische tekenaars een belangrijke bijdrage geleverd aan stedenbouw, landschapsarchitectuur en monumentenzorg.

Buiten Utrecht werden zeer veel dorps- en stadsgezichten door Pieter Jan en Paul gemaakt, waarvan ondergetekende bezig is een documentatie samen te stellen waarschijnlijk is nog niet alles boven water gekomen.

I. J. Soer

Openingstijden tentoonstelling: dagelijks van 10.00-16.00 uur, ook zaterdag; zondags van 13.00-16.00 uur.

BIJEN HOUDEN EN BIJENTEELT TE WIJK BIJ DUURSTEDEN

Ter aanvulling op het interessante artikel van de heer Kits Nieuwenkamp over het bovenstaande onderwerp in het Maandblad van februari, een tweetal opmerkingen.

In het Utrechts Placaatboek van Johan v. d. Water vindt men in deel I blz. 638/9 een placaat over het houden en zetten van bijen van 8 april 1614. Daarin staan diverse regels die bijenhouders in acht moesten nemen, maar er staat niet de verplichting in, dat een imker van het houden of zetten van een bijenstal aangifte moest doen bij het plaatselijk bestuur. Wij zouden hieruit kunnen afleiden dat de 16 aangiften die de heer Kits Nieuwenkamp in zijn artikel citeert, moeten berusten op een stedelijke ordonnantie van Wijk bij Duurstede.

Ter Laan geeft in zijn Folkloristisch Woordenboek blijkbaar geen rijmpje uit het Utrechtse met betrekking tot bijen. In mijn boekje „Uit het verleden van De Bilt“ (De Bilt 1960) wijdde ik een hoofdstuk aan „Sint Laurentius-10 augustus“. Daarin citeer ik het volgende rijmpje:

*Met Sint Laurèns
Krijgen de bijen op d'r pens*

Van dit vers volgt dan een verklaring die mij blijkbaar van deskundige zijde was verstrekt. (Ik zelf weet n.l. niets van bijen.) Voor mogelijke belangstellenden laat ik die explicatie hier volgen. „Meer eigenaardig dan dichterlijk, en bovendien voor een leek op bijengebied niet erg duidelijk. De betekenis van het rijmpje is - of was, want het heeft aan betekenis veel ingeboet - het volgende. Wanneer de zomerdracht van de bijen achter de rug was, er m.a.w. geen hoofddracht (klaver, lindebloesem, boekweit, koolzaad, enz.) meer overschoot waarop de bijen konden halen, dan werden zij zonder vorm van proces „afgeslacht“, door uitzwaving of anderszins.

Tegenwoordig worden de bijen dan veelal naar de heide gebracht, waar dan de tijd voor het winnen van de heidehoning nog moet komen. Voor het ouderwetse afslachten van de bijen was 10 augustus blijkbaar de voorgeschreven dag.”

P. H. Damsté